

KÄÄNNÖS

Helsingissä 22. helmikuuta 2010

Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistamisen työryhmälle

Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistamisen yhteydessä käydään hyvin repivää keskustelua ruotsin kielen asemasta opetusaineena suomenkielisessä peruskoulussa. Keskustelua käydään etenkin verkossa ja osittain lehtien yleisönosastokirjoituksissa. Keskustelun lähempi tarkastelu osoittaa, että ne, jotka kannattavat ruotsin kielen opetuksen poistamista suomenkielisissä kouluissa, muodostavat suhteellisen kapean piirin. Osa heistä osallistuu myös keskusteluihin, joissa ajetaan yksikielistä Suomea.

Svenska Finlands folkting (1331/2003), lakisääteinen järjestö, haluaa tässä yhteydessä tuoda esille näkemyksensä ja ilmaista syvän huolensa käynnissä olevasta keskustelusta, jonka tavoitteena vaikuttaa olevan maamme kaksikielisyyden alas ajaminen.

Suomen itsenäistymisen yhteydessä vahvistettiin, että maalla on kaksi virallista kansalliskieltä, suomi ja ruotsi. Kansalaisten perusoikeuksien uudistus, joka toteutettiin vuonna 1995 ja uusi perustuslaki, joka astui voimaan 1. maaliskuuta 2000, vahvisti kumpikin periaatetta Suomen virallisesta kaksikielisyydestä ja kansalliskielten yhdenvertaisesta asemasta sekä kielellisistä oikeuksista ja julkisen vallan velvoitteista kielikysymyksissä. Julkisen vallan on perustuslain mukaisesti vaalittava maamme kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää kummankin kansalliskielen käyttöä.

Suomalaisen kulttuurin ja itsetunnon perusta on löydettävissä maamme historiallisesta kehityksestä ja kahden kansalliskielen olemassaolosta. Arvoperusta on selvä. Sen säilyttämiseksi ja myönteisen kieli-ilmaston kehittämiseksi tarvitaan kansalliskieliemme taitoa sekä lisäksi maamme historian tuntemusta. Vain tällä tavalla voidaan turvata Suomen tulevaisuus kahden elävän ja toimivan kansalliskielen maana. Toimivan tasapuolisesti kaksikielisen yhteiskunnan säilyttämiseksi tarvitaan ihmisiä, jotka osaavat puhua toistensa kieltä ja ymmärtävät vaikeuksista toisiaan.

On selviä viitteitä siitä, että ruotsin kielen taito Suomessa on heikentynyt ja heikkenee edelleen. Syyt ovat monet: opiskeluun varattua aikaa on huomattavasti leikattu eri vaiheissa ja lukiolaissa ruotsin kielestä tehtiin valinnainen ylioppilaskirjoituksissa. Folktinget, joka on pitkään ollut huolissaan heikentyneistä ruotsin kielen taidoista, käsitteli istunnossaan vuonna 2007 esitystä ruotsin kielen opetuksesta (liite 1). Kaavio kotimaisten kielten opetustuntien nykyisestä määrästä on myös liitteenä (liite 2).

Opetushallitus arvioi huhtikuussa 2008 B-ruotsin oppimistuloksia perusopetuksen päättövaiheessa. Raportista kävi ilmi, että peruskoulun oppilaiden ruotsin kielen taidon taso on laskenut vuosien 2001 ja 2008 välillä sekä kuullun ja lukemisen ymmärtämisen osalta että kielipillisten rakenteiden osalta. Myönteisimmin ruotsin kielen opintoihin suhtautuvat lukioon aikovat tytöt. Lukioon aikovilla pojilla on aavistuksen kielteinen käsitys kielen hyödyistä, omista taidoista ja halusta oppia kieltä. Ammattikoulutukseen aikovilta pojilta puuttuu luottamus omiin taitoihinsa, he eivät pidä ruotsista eivätkä näe mitään hyötyä kielen opiskelusta. Opetushallituksen raportti "Miten ruotsia osataan peruskoulussa?" on kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa:

www.oph.fi/julkaisut/2009/miten_ruotsia_osataan_peruskoulussa.

Perusopetuslain (628/1998) toisessa pykälässä tarkoitetun opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Mainitussa pykälässä säädetään lisäksi, että opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata **riittävä yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella**.

Kansallisen sivistystyön periaatteissa todetaan: "Sivistyksellä tarkoitetaan sekä yksilön sivistyspyrkimystä että yhteisön pääomaa. Ihminen on sivistynyt kun hän on omaksunut kohtuullisen osan yhteisönsä kulttuuriperinnöstä ja kykenee hallitsemaan elämänsä."

Folktinget toteaa, että voidaan oikeutetusti kysyä, toimiiko yhteiskuntamme kummallakin kielellä siten, kuten perustuslaki ja kielilaki säätävät vai onko niin, että monet ruotsinkieliset osaavat suomea ja vain harva suomenkielinen osaa ruotsia. Folktinget huomauttaa, että perustuslain ja kielilain kansallista toimivaa kaksikielisyyttä koskevien teoreettisten tavoitteiden ja todellisen kielitaidon välillä on vakava ristiriita.

Ruotsin ja suomen kielen taitoa tarvitaan muun muassa elinkeinoelämässä ja kulttuurisista syistä, mutta myös vastaamaan julkisen hallinnon kielitaitovaatimuksiin kielilain edellyttämällä tavalla.

Sen lisäksi, että kotimaiseen lainsäädäntöön sisältyy erilaisia säännöksiä kansalliskielten suomen ja ruotsin taidosta myös 1. maaliskuuta 1987 voimaan astuneeseen pohjoismaiseen kielisopimukseen sisältyy kielitaitovaatimuksia. Sopimuksen mukaan pohjoismaiden kansalaisilla on oikeus käyttää kieltään myös toisessa pohjoismaassa viranomaisen ja julkisen toimielimen kanssa. Kyse voi sopimuksen 2. artiklan mukaan olla sairaanhoito-, terveydenhoito-, sosiaali- ja lastensuojeluviranomaisista sekä työvoima-, vero-, poliisi- ja kouluviranomaisista. Viranomaisen vastuulla on huolehtia niistä tulkkaus- ja käännöspalveluista, joita yksittäinen kansalainen tarvitsee.

Pohjoismaisella yhteenkuuluvuudella, sekä kulttuurisesti ja historiallisesti, on aina ollut suuri merkitys Suomelle. Tämä pätee vielä tänäänkin, kun Suomi on Euroopan unionin jäsen. Pohjoismailla on yhteinen arvoperusta, "pohjoismainen hyvinvointimalli". Jotta Suomi voisi säilyttää asemansa yhtenä Pohjoismaana EU:ssa, nousee ruotsin kielen taito tärkeään asemaan. Yksikielinen Suomi EU:n koillisnurkan perukoilla ei tarjoa kummoisia vaikutusmahdollisuuksia.

Suomen koulutuspolitiikan peruslinja on tähän asti ollut maan kaikkia alueita tasapuolisesti hyödyttävän osaamisen ja tiedon korostaminen. Kaikilla Suomessa pysyvästi asuvilla on oltava yhtäläiset koulutusmahdollisuudet riippumatta sukupuolesta, asuinpaikasta, iästä, kielestä, taloudellisesta tilanteesta, terveydestä, vammaisuudesta tai alkuperästä elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.

Jotta Suomi voisi myös jatkossa olla elävä kaksikielinen maa ja ottaa paikkansa pohjoismaisessa yhteistyössä EU:n puitteissa, ruotsin kielen taitoa maassamme on vankistettava. Ruotsinkielinen väestö ei yksinään riitä ylläpitämään näitä yhteyksiä ja elävää kaksikielisyyttä. Jos suomenkielisten koulujen oppilaat eivät opi ruotsia, heiltä katkaistaan kokonaan yhteys pohjoismaiseen arvoperustaan. Folktingetin mielestä on äärimmäisen tärkeää, että kaikilla lapsilla kaksikielisessä maassamme on oikeus kommunikoida kummallakin kansalliskielellä, suomeksi ja ruotsiksi. Tällä tavalla annetaan myös suomenkielisille lapsille mahdollisuus luoda uraa esim. valtion- ja kunnallishallinnossa, terveydenhuollossa, liike-elämässä. Muussa tapauksessa lapsen tulevaisuuden mahdollisuuksia kavennetaan hyvin varhaisessa vaiheessa.

Kaikilla on oltava oikeus maan kulttuuriperintöön sekä maan historian että kummankin kielen osalta. Sen on oltava itsestään selvä osa elinikäistä oppimista ja yleissivistystä. Viestinnällinen kielitaito on tärkein. Jo päivähoitossa lapsilla on oltava oikeus kielikylpypäiväkodin, lyhyisiin laulu- ja leikkihetkiin toisella kotimaisella kielellä. Esimerkiksi kielikylpypäiväkodit ja -koulut ovat erinomaisia vaihtoehtoja. Peruskoulussa oppilailla on oltava oikeus oppia toinen kansalliskielemme joko A- tai B-kielenä. Oppilaan oikeutta koulussa opiskella toista kotimaista kieltä A-kielenä ei saa rajoittaa asuinkunnan tai oppilasryhmän koon tai kunnan talouden takia, vaan päinvastoin oppilaita on rohkaistava opiskelemaan toista kotimaista kieltä pitkänä kielenä. Tutkimustulokset osoittavat, että mitä varhemmin kielen opiskelu alkaa, sitä helpommin sen oppii.

Folktinget katsoo, että seuraavat toimenpiteet ovat tarpeen toisen kansalliskielen ruotsin taidon parantamiseksi suomenkielisessä koulussa;

- kaikki kunnat veloitetaan kansakunnan edun nimissä tarjoamaan oppilaille subjektiivinen oikeus A-ruotsin opiskeluun.
- peruskoulun opetustunteja A- ja B-ruotsissa lisätään
- A- ja B-ruotsin opetusta aikaistetaan
- maahanmuuttajien mahdollisuuksia saada alkeisopetusta ja työvoimakoulutusta ruotsiksi parannetaan

Svenska Finlands folkting

ANNA-MAJA HENRIKSSON
Anna-Maja Henriksson
Puheenjohtaja

VIVECA LAHTI
Viveca Lahti
Apulaispääsihteeri

Liitteet:

- Esitys ruotsin kielen opetuksesta (liite 1)
- Kotimaisten kielten opetustuntien määrä (liite 2)